

Vytauto Tamulaičio 100-mečiui bus išleistas jo apsakymas „Petriuko vėliava“

Autorius: lzinios.lt

02:20 Sausio 18 D. 2013

„Lietuva turi pasaulinio masto vaikų rašytoją – Vytautą Tamulaitį“, – sausio 17 d. „Versmės“ leidykloje vykusiame V. Tamulaičio 100-ųjų gimimo metinių minėjime pakiliai pranešė kultūros istorikas, literatūros tyrinėtojas Albinas Vaičiūnas, išskeldamas prieš susirinkusiųjų akis bibliografinę retenybę – 1970-aisiais Čikagoje išleistą almanachą „Children everywhere“, kuriame paskelbtas ir Vytauto Tamulaičio apsakymas „Petriuko vėliava“ („Little Peter's flag“, į anglų kalbą išverstas autoriaus sūnaus Vytauto Tamulaičio, o iliustruotas Zitos Sodeikos).

Versmės archyvo nuotrauka. Albinas Vaičiūnas pasakoja apie Vytauto Tamulaičio gyvenimą ir kūrybą

Kodėl pasaulinio masto? Mat Jungtinių Tautų Organizacijai 1970-uosius paskelbus Vaikų metais, tuomet Toronte gyvenęs lietuvių rašytojas, poetui B. Brazdžioniui pasiūlius, dalyvavo tarptautiniame vaikų literatūros konkurse, ir, jį laimėjęs, buvo pagerbtas kartu su kitais dvidešimt devyniais laureatais iš viso pasaulio. Pasak A. Vaičiūno, laureatų pagerbimo ceremonijoje, vykusiame JTO būstinėje Niujorke, stovėjo trisdešimt staliukų, ant kiekvieno – po vaikų rašytojo tėvynės vėliavėlę. Ant V. Tamulaičiui skirtu staliuko tuomet, giliu sovietmečiu, puikavosi tikroji Lietuvos trispalvė – tokia, kokią į pilies bokštą iškėlė ir apsakymo „Petriuko vėliava“ mažasis herojus. O sovietiniai LTSR ideologai per vėlai susigriebė, kad reikėjo į tą Niujorką siųsti tarybinį rašytoją su tarybine vėliava...

Išsivijos rašytoją asmeniškai pažinojęs, su juo susirašinėjęs, iš to paties zanavykų krašto kilęs A. Vaičiūnas „Versmėje“ surengė kilnojimą V. Tamulaičio knygų parodėlę. Joje – ir vieno pirmųjų kūrinių „Kiškio užrašai“ 1935-ųjų metų

laidos (Kaunas, „Vyties“ bendrovė) egzempliorius, kurio tituliname puslapyje atspausdinta žyma „Švietimo Ministerijos Knygų Tikrinimo Komisijos 445-jo posėdžio protokolu nutarta: rekomenduoti visų mokyklų knygynams“; ir išėivijoje – Tiubingene, Putname, Niujorke ir kitur – pasirodžiusios knygos, kai kurios su dedikacijomis; ir pirmosios „Vasaros pasakos“ laidos (Vilnius: Rašytojų sąjungos leidykla, 2004) egzempliorius. Knygas su dedikacijomis ir ekslibrisais A. Vaičiūnas gavo dovanų iš rašytojo sesers Jadvygos Tamulaitės-Penčylienės, poeto Bernardo Brazdžionio.

Sausio 17 d. Vytautui Tamulaičiui (1913 01 17– 1993 09 22) būtų suėję šimtas metų. Tą dieną šio garbingo jubiliejaus minėjimai vyko ne tik Vilniuje, „Versmės“ leidykloje, bet ir V. Tamulaičio tėviškės – Kriūkų – vidurinėje mokykloje, ir Marijampolės marijonų gimnazijoje, kurioje būsiamasis rašytojas mokėsi.

V. Tamulaitis dar studijuodamas išgarsėjo pirmuoju savo kūrinium – „Skrudzėlytės Greitutės nuotyčiai“ (pirmoji laida 1935 m. Kaune), už kurį gavo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos jaunimo literatūros premiją. Gyvenant Lietuvoje pasirodė dar penkios knygos, pelniusios jų autoriui literatūrinės pasakos kūrėjo bei vaikų prozininko autoritetą. Kaip rašė Jonas Linkevičius, V. Tamulaitis „atsistojo į vieną gretą su B. Buivydaite, K. Bajerčiumi, P. Cvirka, L. Dovydėnu, A. Vaičiulaičiu, S. Zobarsku. Iš jų V. Tamulaitis išsiskyrė kaip vienas iš nedaugelio lietuvių rašytojų, atsidavusių vien vaikų ir jaunimo literatūrai.“ Pasitraukęs į Vakarus rašytojas, nors ir nelengvomis sąlygomis, po fizinių darbų, kūrė toliau, ir taip susidarė dar pluoštas literatūrinių pasakų bei apsakymų. Iš jų plačiausio atgarsio ir palankiausio įvertinimo išėivijoje susilaukė „Svirplio Muzikanto kelionės“ (1960, Putnamas, JAV) – trečioji trilogijos apie vabalijos pasaulį dalis (pirmoji – „Skrudzėlytės Greitutės nuotyčiai“, antroji – „Auksinė pasaka“, 1946–1948, vėliau naujas jos variantas „Vasaros pasaka“). Aukštą įvertinimą pelnė ir jau minėta „Petriuko vėliava“ (angliško vertimo publikacija 1970 m., Čikaga). O štai „Auksinės pasakos“, publikuotos „Saulutėje“, pagrindu perrašyta „Vasaros pasaka“, vabzdžių ir vabalų trilogijos dalis apie Bitelę, nors ir ketinta ją išleisti Čikagoje, bet ilgą laiką egzistavo tik rankraščio pavidalu, ir atskira knyga pasirodė tik Jono Linkevičiaus rūpesčiu 2004 m., jau laisvoje Lietuvoje.

„Šiandien istorinė diena“, – kalbėjo A. Vaičiūnas, – „Versmė“ pradeda V. Tamulaičio 100-mečio minėjimų seriją, kuri vėliau nusidrieks per visą Lietuvą“. Vasario 6 d. V. Tamulaitį renginiu pagerbs Martyno Mažvydo bibliofilų klubas, vasario 26 d. numatomas didysis minėjimas Lietuvos rašytojų sąjungoje, kovo mėnesį – Kaune, o birželį – tėviškėje netoli Kriūkų, kur ketinama įrengti medinių skulptūrų, vaizduojančių rašytojo kūrinų personažus, taką, kylantį nuo Nemuno iki išlikusios Tamulaičių sodybos Sutkiškių kaime. Renginius planuoja ir Lietuvos žurnalistų sąjungos Senjorų klubas bei Lietuvos žurnalistų draugija, juk V. Tamulaitis buvo ne tik rašytojas, bet ir žurnalistas, buvo 13-os nepriklausomos Lietuvos laikraščių ir žurnalų bendradarbis, dviejų periodinių leidinių redaktorius.

A. Vaičiūnas, iki šiol palaikantis ryšius su V. Tamulaičio giminėmis, visiems susirinkusiems perdavė linkėjimus nuo rašytojo našlės Marijos Tamulaitienės, kuri kaskart, švenčiant vyro – vaikų rašytojo– sukaktį, pageidauja, kad ant vaišių stalo būtų saldainių... Buvo prisimintas ir apsakymo „Petriuko vėliava“ personažo prototipas, kuris, A. Vaičiūno žiniomis, iki šiol ūkininkauja Šakių rajone. Jis, kadaise mažas berniukas, 1941 m. vasario 16-ąją esą išties iškėlė Lietuvos vėliavą į Raudonės pilies bokštą.

Pirmajame minėjime dalyvavo V. Tamulaičio kūrybos žinovas, literatūrologas J. Linkevičius, kraštietė dailininkė Laima Puodžiūnaitė-Ramonienė, žurnalistai Damijonas Šniukas ir Juozas Pugačiauskas, kraštotylininkas, monografijų sudarytojas ir redaktorius Venantas Mačiekus, leidyklos vadovas Petras Jonušas ir kiti.

2013-uosius metus paženklinis ne tik V. Tamulaičio 100-mečio minėjimai. „Versmės“ leidykla šiuo metu rengia spaudai apsakymą „Petriuko vėliava“, kuris bus pirmą kartą išleistas atskiru iliustruotu leidiniu. Tai bus jau 13-oji Vytauto Tamulaičio knyga.